

KÖNYVTÁRI MUNKA

A lengyel központi tudományos könyvtárak problémái

Lengyelországban a *Tudományos, Műszaki és Szervezési Információs Rendszer (System Informacji Naukowej, Technicznej i Organizacyjnej, SINTO)* koncepciójának jóváhagyásával intenzív munkálatok indultak a különféle szakterületeken és hálózatokban működő tudományos és szakkönyvtárak gyűjtőkörének és szolgáltatási körének megfogalmazására és egymástól való elhatárolására. A cél az, hogy ne maradjon könyvtári szempontból fedezetlen tudományág és népgazdasági ágazat az országban. Ennek múlhatatlan előfeltétele a *könyvtárak közötti gyűjtőköri és szolgáltatási munkamegosztás*.

Ezt a korántsem egyszerű feladatot a *központi tudományos könyvtárak* kijelölésével, valamint a köréjük tömörítendő ún. *együttműködő könyvtárakkal* kívánják megoldani. E nagy vállalkozás szervezője a *Tudományos, Műszaki és Gazdasági Információs Központ (Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, CINTE)*.

A központi tudományos könyvtárak kijelölésével kapcsolatos első változat 14 könyvtárral, a második változat pedig 17 könyvtárral számolt. A bővítésre az új funkcióval járó terhelések arányosabb elosztása miatt volt szükség.

A CINTE a központi tudományos könyvtárak működésére és szervezetére nézve *több tervezetet dolgozott ki*, amelyet az érdekeltek most vitatnak meg:

Tervezet a központi tudományos könyvtárak állományának specializálására.

A központi tudományos könyvtár szervezetének keret-modellje.

Utastástervezet a központi tudományos könyvtárak feladatköréről.

E viták során igen érzékletesen rajzolódnak ki a programmal kapcsolatos problémák.

Az egyik megvitatott fontos kérdés, hogy a központi tudományos könyvtáraknak *mennyiben változik az eddigi funkciórendszere*. Azt már eldöntötték, hogy e könyvtárak elsődleges funkciója továbbra is annak a társadalmi környezetnek (intézménynek, egyetemnek) a kiszolgálása, amelynek szolgálatára életre hívták őket. A központi könyvtári megbízatás járulékos funkció, amely – a kölcsönös haszon reményében – új, lényeges feladatokkal bővíti eddigi feladatrendszerüket. Ebből következik az is, hogy általában nincs szükség új szervezeti és működési szabályzatok kidolgozására, csupán a régiak kiegészítésére, feltéve, hogy az egyáltalán megfelelő volt. (Sok esetben ezt nem lehet elmondani.)

Nagyjából bebizonyosodott, hogy a kiszemelt könyvtárak egyike sem mondhatja el magáról, hogy akár

épületben, akár reprográfiai felszerelésekben, raktárakban elég gazdag lenne az új feladatok ellátásához. Így tehát mindenképpen *fejlesztésre, beruházásokra van szükség*.

Ennek ellenére a munkát meg kell kezdeni. Reálisan megoldható feladatnak látszik a *gyűjtőköri és szolgáltatási elhatárolás*, aminek azután eredményeznie kell a szakirodalom teljesebb beszerzését és az egymást átfedő szolgáltatások megszüntetését. A jó együttműködéshez szükséges azonban a folyóiratok központi nyilvántartásának és a megbízható tájékoztatásnak – telefon, telex – a megszervezése.

Nem jutottak még dűlőre a *tárolóraktárak* létrehozásában. E tekintetben a centralizálás és a decentralizálás hívei vitatkoznak egymással. A kívánatos megoldás a két nézet közötti kompromisszumban kezd körvonalazódni, amely szerint egy központi tárolóraktár mellett ágazati–tudományági tárolóraktárakra is szükség van.

Az eddigi kísérletek azonban nem feledtethetik, hogy az automatizálás e központi tudományos könyvtárakban is még eléggé kezdetleges. A jelenleg legelterjedtebb szelektív információszolgáltatás is csak akkor hozhat megfelelő eredményeket, ha referátum- és másolatszolgáltatással egyaránt összekapcsolható.

A műszaki szakterületre három központi tudományos könyvtárat (a varsói műegyetem és a wroclavi műegyetem könyvtárát és a krakkói Bányászati és Kohászati Akadémia Könyvtárát) jelölték ki. Egyelőre még csak vázlatosan alakult ki a három könyvtár és a köréjük szerveződő együttműködési kör munkamegosztása.

/DOMANSKI, E.: Problemy centralnych bibliotek naukowych. = Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji, 23. köt. 4. sz. 1978. p. 21–25./

(Futala Tibor)

On-line információkeresés tervezése nyilvános könyvtárakban

A *Lockheed Palo Alto Research Laboratory* a DIALIB elnevezésű projekt keretében kísérletet végzett négy kaliforniai nyilvános könyvtár bevonásával. Megvizsgálták e könyvtárak on-line keresési lehetőségekkel való ellátását és ezek használata során szerzett tapasztalatok alapján az on-line technika nyilvános könyvtári alkalmazásának főbb követelményeit. A kísérletben a Lockheed információs rendszere nyújtotta az on-line szolgáltatást DIALOG rendszerén keresztül. A szolgáltatás egy évig ingyenes volt, míg a második évben